

☀ "Заканата од птичји грип расте со секој ден, но појавата на пандемија меѓу луѓето може да се спречи ако здравствените институции, во сите земји без исклучок, навремено реагираат", порачаа од СЗО. Колку ние сме подготвени за навремено да реагираме?"

ЧОКРЕВСКИ: Јас би зборувал, пред сè, во однос на нашата подготвеност од ветеринарен аспект, односно од аспект на појавата на болеста кај животните, она што претставува ветеринарен, акционен план за превенција. Во поглед на организираност, подготвеност, точност и ефикасност на спроведување на сите оние планови, а и во поглед на опременоста, со оглед на тоа дека од Европската унија имаме добиено сè што ни е неопходно, можам да кажам дека сме во целост подготвени. Ги имаме неопходните мерки за справување со една ваква криза. Во поглед на дијагностиката,

■ Разговорот го водеше:
Рената МАТЕСКА

НИЕ СМЕ ПРВА ОДБРАНБЕНА ЛИНИЈА ПРОТИВ ПТИЧЈИОТ ГРИП

заштитната дијагностика, ќе потенцирам дека ги имаме потребните реагенси за дијагностицирање на оваа болест. Исто така, заштитната опрема е набавена. Сите ветеринарни инспектори се на терен и прават клинички преглед на животните и земаат мостри за испитување. Активирани сме и за мониторинг на дивите преселни птици.

☀ Дали ги подготвивте мапите на кои се лоцирани местата кои се опасни, односно каде постои веројатност да слетаат диви птици кои би можеле да бидат носители на вирусот?

ЧОКРЕВСКИ: Да, веќе имаме подготвено мапи, кои се означени со бои и можеме да ви ги доставиме доколку ве интересира.

Птичјиот грип повторно е на насловните страници на сите светски медиуми. За тоа колку сме подготвени да реагираме на појавата на оваа опасна болест разговаравме со Слободан Чокревски, директор на Управата за ветеринарство. Според него, од Управата се на "готов" и епидемиолошки и дијагностички и едукационо да реагираат на вирусот Х5Н1.

☀ На Вашата веб-страница сè уште не е достапна Програмата за заштита од птичји грип... До каде сте и со акциониот план за заштита?

ЧОКРЕВСКИ: Што се однесува до нашата веб-страница можам да кажам дека ние сме поврзани со страницата на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, и бидејќи ко-

ристиме различни ИТ системи нашата програма не е достапна на веб-страницата. Станува збор за технички проблем. Затоа ние сме крајно отворени кон медиумите и граѓаните и гледаме податоците навреме да ги презентираме пред јавноста. Ќе повторам дека овој проблем не е до нас и дека ние како управа, сите работи кои треба да ги завршиме и ги завршивме на време.

Во врска со програмата за борба против птичиот грип и акциониот план треба да се каже дека се мешаат поимите. Во ветеринарната медицина во легислативата на ЕУ постои еден термин кој ние го преведуваме како кризен план или кризен акционен план, а тоа е начинот на постапување во случај на појава на одредена опасна болест. Што се однесува до оној план кој се спомнуваше во здравството, тоа е план кој се спроведува во случај на појава на пандемија. Пандемија е случај кога вирусот би мутирал и би можел да се пренесува од човек на човек и кога би го зафатил цел свет. Во овој момент тоа е многу далеку. Не велите дека не е можно, меѓутоа далеку е од случувањата. Тоа е оној план кој треба да го имаат и здравството во однос на превенцијата кон луѓето, карантините, лекувањето, спречувањето на ширењето. Ние како ветеринарна медицина се занимаваме со превенција за спречување на ширење на болеста кај животните, односно кај птиците. Во случајов ние сме првата одбранбена линија. Запирањето на ширењето на болеста, условно кажано, не е речиси невозможно, бидејќи се шири по пат на преселни птици. Никој не може да ѝ стави чадор на државата, никој не може да ѝ стави капак на државата, колку и да е мала Македонија. Она што ние можеме да го направиме е прво да ги информираме граѓаните за начините на ширење, да им препорачаме да ги чуваат затворени своите домашни птици и сè она што ние го препорачуваме во флаерот, кој веќе го објавивме уште во октомври 2005 година. Во тој акционен план, исто така, треба да имаме јасен систем на командување и известување. При тоа посочуваме како еден фармер треба да реагира во случај кога постои сомневање за постоење на болеста. Без оглед на сите критики ќе го посочам примерот колку бевме ажурни за случајот во Могила минатата година.

☀ Од Буџетот малку средства се предвидени за Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. Располагате ли со доволно финансиски средства, неопходни за сите потребни мерки за превенција од птичи грип?

ЧОКРЕВСКИ: Реално да кажам, нема доволно средства. Ние се обидуваме да извлечеме максимум со оние средства со кои располагаме. Ја имаме таа среќа добар дел од средствата да ги имаме како донација од Европската унија. Сè уште ја користиме таа опрема, а донабавивме и дополнително маски, заштитни очила и други заштитни средства. Доколку оваа криза продолжи ќе треба да се издвојат посериозни финансиски средства, кои се надевам дека

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО,
ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО
Управа за ветеринарство

ФАКУЛТЕТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

ПТИЧЈИ ГРИП

Целта на овој флаер е да ја запознаеме пошироката јавност, посебно држателите на живина во Република Македонија со основните податоци за болеста Авијарна Инфлуенца во народот познатата како Птичи грип и за правата и обектите при евентуална појава на болеста.

ШТО Е АВИЈАРНА ИНФЛУЕНЦА ИЛИ ПТИЧЈИ ГРИП

Авијарната Инфлуенца или Птичиот грип претставува заразна, вирусна болест на домашната живина и дивите птици. Sprema својата патогеност (способност да предизвика болест) вирусот на птичиот грип се дели на:

- **Нискокпатогени** - предизвикуваат тешко заболување со висока смртност (до 100%)
- **Висококпатогени** - предизвикуваат главно благи симптоми на болест, а во случај на секундарна инфекција сериозна болест со смртност и до 50%

Некои висококпатогени соевн можат да мутираат во висококпатогени.

Вирусот кој циркулира во земјите на Азијскиот континент, кој е потврден во Романија и Турција и кој претставува опасност по здравјето на луѓето и животната и висококпатогеност под сој H5N1.

КАКО СЕ ЗАБОЛУВА ОД ПТИЧЈИОТ ГРИП?

Од домашната живина најчесто заболуваат кокаците и миските, додека кај палките и гуските се развиват благи симптоми на болест. Дивите птици кои живаат покрај вода, особено дивите патки, природно се отворени на болеста и не покажуваат клинички знаци на болеста, отпорд тие тие претставуваат резервоар на вирусот како и главна опасност за ширење на болеста помеѓу домашната живина.

КАКО СЕ ПРОШИРУВА БОЛЕСТА?

Болеста помеѓу животната лесно се пренесува со директен контакт помеѓу заболелите и здравите птици. Како извори на инфекција се сметаат:

- издржаност водуд;
- кометот;
- палежите од угинатите птици и предметите и околината контаминирани од нив.

Болеста на големи далечини се пренесува со птиците провонаници (најчесто дива патка и гуска, но и други

големи водени птици), кои не лелеат на преселба стануваат на одмор и доаѓаат во контакт со домашната живина. Во земјата, болеста се шири со директно и контакти на заболелата живина со здравата живина. Во ваквото ширење на болеста човекот има многу важна улога бидејќи со својата облека, обука, опрема, возила и транспортот на животната многу лесно го пренесува границиот на болеста.

Покрај овој начин, поретко болеста може да се занесе со уело на жива живина, и производи од живина (несообработени пердуви, јајца за носење, итн.).

КАКО СЕ ПРЕПОЗНАВА БОЛЕСТА ВО ЈАТОТО

Болеста во јатото се шири исклучително брзо, па така за многу кратко време ќе обобат сите птици во јатото. Болеста ја карактеризира висока смртност при што најголемиот дел од заболелата птица ќе умрат.

Од клиничките знаци во заболелото јато може да се приметат:

- голема депресија и неземање храна;
- драстично намалена несевност на јајца;
- оточи на главата и аралот;
- Поткожни крварени;
- ниска смрт која може да достигне до 100% во јатото.

Зетов, секоја зголемена смртност на животната во Вишето јато задолжително треба веднаш да се пријави до најблиската ветеринарна станица или до ветеринарност инспектор. Управата за ветеринарство воведува дежурна служба која може да се добие на телефонот 02-3112 205 секој ден до 22 часот.

ШТО МОЖЕ ДА НАПРАВИТЕ ЗА ДА ЈА СПРЕЧИТЕ ПОЈАВАТА НА ПТИЧЈИОТ ГРИП

Специфични мерки за заштита на јатото не постојат. Во секој случај треба да се преземат неспецифични заштитни мерки како:

- Свесноскокување контакт на дивите птици и домашната живина (покапување на заштитни мрежи, држење на животната во затворени и заштитени објекти)

благовремено ќе ги имаме за да можеме да ги спроведеме сите неопходни предвидени активности.

☀ Организацијата на обединетите нации за храна (ФАО) објави дека птичиот грип во Турција може да биде ендемичен...

ЧОКРЕВСКИ: Имаме директни контакти со Турската ветеринарна служба и во тек сме со случувањата кај нив. Заедно со Турската ветеринарна служба учествуваме во Комисијата за шап и лигавка во ФАО, така што континуирано одржуваме и лични и професионални контакти. Случајот во Турција и во некои други азиски земји е и поради густината на населението кое овозможува брзо ширење на болеста.

Би сакал да се разграничи една работа која е многу битна. Месото и мес-

ните производи од живина, кои доаѓаат од живинарските фарми од нашава држава, од нашите кланици, доаѓаат од места кои се со највисок степен на заштита за било какви болести, а особено за птичиот грип. Сакам да нагласам дека мерките за заштита во нашите живинарски фарми е максимална и сметам дека тие се најзаштитени. Значи, опасност за граѓаните нема доколку конзумираат месо од нашите живинарски фарми. Нема потреба од преголема паника и страв туку неопходно е да бидеме подготвени навремено да реагираме. Тешко е луѓето да се убедат дека не постои опасност. Опасност постои доколку фармерот поседува живина која ја пушта слободно да шета и која може да дојде во допир со дива птица. Доколку таквите птици се разболат и ако постои контакт со таа домашна живина, тогаш постои веројатност за појава на болест

и кај човекот. Ќе потенцирам дека човекот не е вистински домаќин за развивање на Х5Н1 вирусот. Ако гледаме статистички тогаш 5.000 пати е поголема веројатноста да ве прегазат автомобил отколку да заболите од болеста.

 Според некои шпекулации, првите случаи на оваа опасна болест се очекуваат на пролет бидејќи во зима вирусот може да се конзервира, а за некој месец ќе долетаат и дивите птици...

ЧОКРЕВСКИ: Не би сакал да шпекуирам со вакви информации. Секако дека најголеми миграции на птиците се на пролет и на есен, но постојат и некои микромиграции. Постои веројатност некоја од тие птици, кои ќе мигрираат, да биде носител на вирусот и да има контакт со домашните птици, така што не смеаме да оставиме простор и да бидеме релаксирани, туку треба постојано да го спроведуваме мониторингот, со што ќе бидеме подготвени за евентуална појава на оваа болест.

 Што констатиравте за поморот на стотина кокошки во Банско, Струмичко?

ЧОКРЕВСКИ: Дефинитивно во Банско не се работи за птичји грип. Направени се сите можни тестови и тука можеме да бидеме сигурни дека не станува збор за оваа болест. Само ќе потсетам дека во октомври и во ноември 2005 година имавме повеќе аларми за сомневање, бидејќи поголем дел од живината не беше вакцинирана. Сите сомнителни случаи детално ги испитуваме и ги анализираме. Ние сме во алармантна состојба за да можеме веднаш да реагираме.

 Информациите од теренот говорат дека на некои гранични премини не се спроведуваат некакви посебни контроли, а дополнителна вознемиреност се предизвика со веста дека вирусот на птичји грип е отпорен на ниски температури, што говори дека и замрзнатото пилешко месо може да биде смртоносно...

ЧОКРЕВСКИ: Една работа треба да се расчисти. Болеста не може да ни пристигне на граничен премин, бидејќи таа не се пренесува од човек на човек. Не знам колку пати веќе треба да се повтори дека заразен човек не е толку опасен, но стравот во јавноста е голем.

Освен тоа, сите производи од живина кои доаѓаат од Турција, но и од други земји каде што е евидентирана болеста, е забрането да се увезуваат во државата уште од октомври 2005 година. Сметам дека во секој домен надзорот е на многу високо ниво.

Ќе напомам дека за човекот да се зарази треба да дојде во контакт со високоинфективен материјал, пред сè, од заболена птица. Што се однесува до замрзнатото пилешко месо шансата да се заболит е минимална, не сакам да исклучам дека не може да дојде до тоа, но засега ваков случај не е евидентиран, иако вирусот постои во месото. Единствена можност за заболување на човекот е директен контакт со заболена птица и со нејзините екскрети и доколку постојат респираторни проблеми. Досега не се докажани други начини за заразување.

ургентна вакцинација на евентуални жаришта, меѓутоа и тоа е многу проблематично, бидејќи вакцините не се стопроцентно сигурни. Ваквата вакцина е забранета во Европа.

Мислам дека постои трка во фармацевтскиот свет околу изнаоѓањето вакцина против птичјиот грип и изнаоѓање најсоодветен медикамент за лекување на болеста. Знаете што се случува со лекот Тамифлу, чиј производител го држи монополот. Ние сме сериозна служба и не би можел да коментирам околу најавите за новите вакцини кои се откриени. Секогаш постапуваме согласно препораките кои ни ги дава ЕУ. Сè додека не добиеме препорака од Унијата за примена на некој лек, вакцина, сè друго се сведува на шпекулација.

 Хрватска доби пофалби од ЕУ за нејзината подготвеност да реагира на појавата на птичји грип. Доколку кај нас се констатира постоење на оваа болест, што тоа ќе значи за државата, како и за населението и за сите видови птици? Со какви вонредни мерки ќе реагирате?

ЧОКРЕВСКИ: Сè зависи од бројот на жариштата и зафатеноста со болеста. Едно такво микрожариште - симулирано ние веќе практично имавме во Могила, кога постоеше сомневање за појава на болеста. На тој начин би реагирале и во други случаи. Во случај на појава на птичји грип економските штети секако би биле многу големи, но не верувам дека би имале толку случаи како во Турција. Смртноста не е стопроцентна кај животните, односно може да дојде до излекување, но заради спречување

 Зошто постојните вакцини против птичји грип предвидени за живината не се за употреба? Што со последните најави дека некои руски научници откриле нова вакцина против оваа болест?

ЧОКРЕВСКИ: Во Европа вакцинацијата е забранета. Таа не е препорачлива за држави каде не постои вирусот и каде не е ендемичен. Вакцината може да доведе до маскирање и ендемичност на вирусот и никогаш нема да можеме да знаеме дали државата е заразена или не, бидејќи во испитувањата не може да се утврди дали станува збор за вакциниран или, пак, за инфективен титар. Во случајов вакцинацијата е крајна потреба. Се разгледуваат некои можности околу

на ширењето на болеста се уништува целата живина во заштитните зони до три километри. Веќе има и најнова нацрт директива за превенција против птичјиот грип, донесени од Европската унија и ние ја вклучивме во нашиот акционен план. Сите препораки добиени од ЕУ ќе ги вградиме во нашиот мониторинг план, кој го спроведуваме. Сакам да кажам дека веќе Охридското Езеро го покривме со испитување и продолжуваме со натамошни чекори во овој дел.

Ќе повторам дека место за паника не треба да има, а ние како прва одбранбена линија сме на "готовс" да реагираме против оваа заразна болест. Ако ние затаиме во првата одбранбена линија, тогаш појавата на болеста кај луѓето ќе биде пострашна.

